

Visions metropolitanes

1. Breu resum

Aquest projecte té per objectiu oferir un espai de debat sobre l'evolució de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i, alhora, encetar una reflexió sobre quines són les perspectives futures. Es tracta d'un projecte amb aspiració de recerca aplicada, amb voluntat de generar reflexió i coneixement sobre aquesta matèria.

En aquest sentit, el desenvolupament de l'estudi es portarà a terme a partir d'unes línies que inclouen: la definició territorial de l'abast metropolità, la relació amb els espais i administracions més enllà dels límits de l'AMB, la posició de la ciutat de Barcelona, les formes de decisió i fórmules institucionals, l'anàlisi del marc competencial: entre l'optimització i la maximització i la relació entre el finançament i l'activitat.

Per a fer-ho es partirà d'una metodologia exigent i composta que implica la preparació i discussió de documents i estudis específics elaborats per experts independents i la recollida de les reflexions i plantejaments dels territoris afectats. Aquest fet suposa el desenvolupament d'un treball de camp complex atès que inclou responsables municipals polítics i tècnics d'alt nivell de tots els municipis inclosos en l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

2. Objectius del projecte

Aquest projecte té per objectiu oferir un espai de debat sobre l'evolució de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i, alhora, encetar una reflexió sobre quines són les perspectives futures. En aquest sentit, es podrien establir un conjunt de grans línies de prospectiva per a avançar en el procés de desenvolupament institucional metropolità:

Definició territorial de l'abast metropolità

La delimitació territorial de l'AMB es fonamenta en una determinada trajectòria institucional i política, l'origen de la qual pot no respondre a les necessitats i realitat actuals. És un element bàsic que potser cal replantejar en el marc d'un context polític i econòmic que ha experimentat fortes transformacions. Quins haurien de ser els criteris i quin hauria de ser un eventual procés d'ampliació són

elements complexos amb implicacions més enllà de les previsions contingudes en la normativa.

Relació amb els espais i administracions més enllà del límits de l'AMB

Cal repensar quin és el territori que formalment es considera AMB però també cal tenir present que els territoris continus sempre experimentaran els efectes d'aquesta continuïtat. En certa mesura, bona part de la discussió sobre l'ampliació suposa analitzar quins són els efectes de ser fora i quines són les fórmules de relació previstes. En aquest sentit, és possible que les fórmules de relació s'hagin d'articular entorn d'aspectes sectorials i, en aquest sentit, cal definir quins serien aquests àmbits i quina és la naturalesa de l'afectació i els instruments de relació.

Una institució macrocefala. La ciutat de Barcelona i l'AMB

Per definició, tota demarcació territorial té tendència a la macrocefàlia; ara bé, la dimensió d'aquest fenomen en el cas de l'AMB té un impacte singular. El municipi de Barcelona manifesta una posició particular dins de l'AMB i, de fet, tota l'àrea experimenta una circumstància similar en relació a la resta de territori català. Aquesta doble capitalitat implica que Barcelona ha de tenir un lloc tant, institucional, com polític i econòmic que no és simple de definir i que, molt probablement, ha de respondre, a la pròpia singularitat de la ciutat però també a un bon encaix en la geografia política i econòmica, que permeti generar sinèrgies i construir complicitats.

Formes de decisió i fórmules institucionals

L'actual sistema institucional de l'AMB es fonamenta en la configuració dels seus òrgans per elecció indirecta a partir de l'elecció de membres per part dels Plens municipals d'entre els regidors. És a dir, té una estructura supramunicipal pura en què l'element de legitimitat rau en els plens. Una valoració del funcionament d'aquests mecanismes hauria de permetre analitzar la seva funcionalitat i si s'ajusten a les necessitats i els reptes futurs de la institució.

Anàlisi del marc competencial: entre l'optimització i la maximització

La normativa preveia un marc competencial que ha tingut un desenvolupament al llarg dels anys de trajectòria de la institució. Aquestes previsions es construeixen en un plantejament d'allò que es considera que la institució haurà de fer que i que, després, pot tenir un o altre encaix efectiu. Caldria analitzar quin

ha estat el desplegament del cos funcional previst i identificar els espais de gestió que s'han desenvolupat més enllà de les establertes legalment.

El finançament i l'activitat. Els fluxos econòmics i la lògica de funcionament

La lògica de l'existència de qualsevol entitat de segon nivell (supramunicipal) és que desenvolupi activitats que, per la seva naturalesa, requereixen d'una acció que supera el límits dels termes municipals i, hauríem de pensar, que pot aportar valor afegit a l'actuació. Això suposa que la despesa es produeix on és més òptim d'acord amb uns objectius establerts i, alhora, s'estableix un mecanisme de producció d'economia d'escala en la provisió dels bens o serveis. Aquesta lògica requereix d'un procés de desenvolupament i de generació de les complicitats i alhora una valoració tècnica de quines són les possibilitats d'ingrés i les opcions de despesa.

Aquests grans eixos de reflexió, ofereixen un marc que es concretaria les següents línies de treball:

1. La llei de creació de l'Àrea Metropolitana 10 anys després.
Anàlisi i avaluació de la implementació de la norma. Identificació dels espais competencials desenvolupats i d'aquells que encara tindrien un potencial desenvolupament.
Anàlisi del funcionament institucional i els mecanismes de governança.
Anàlisi dels mecanismes de vinculació i relació amb els ajuntaments.
2. Anàlisi prospectiva de noves competències.
Anàlisi de possibles noves competències, per delegació del Govern de la Generalitat i dels ajuntaments. Ampliació dels àmbits d'actuació en matèries com podrien ser els serveis socials, la cultura, l'educació, l'habitatge, i les infraestructures, entre d'altres.
3. Fiscalitat metropolitana i aportació dels ajuntaments a l'AMB.
El model actual és poc redistributiu, i genera un flux de recursos amb un criteri d'equilibrar la despesa i les aportacions. Caldria elaborar criteris que permetessin una acció més redistributiva mitjançant les aportacions i les despeses.
4. Finançament.
El marc actual preveu unes vies possibles per finançar l'AMB amb aportacions anuals del Govern Generalitat o del Govern Central.

5. Governança Metropolitana.
Anàlisi del funcionament del Consell Metropolità i del Consell d'Alcaldes (coordinació i presa de decisions). Anàlisi i proposta de nous mecanismes de participació ciutadana (valoració d'instruments concrets com podria ser un Consell Ciutadà Metropolità amb les federacions d'associacions de veïns o altres fórmules)
6. Més enllà de la delimitació actual de l'AMB.
Valoració de mecanismes de relació o ampliació en una corona de municipis. Anàlisi del mapa i valoració de fluxos de relació amb municipis com Rubí, Mollet, Municipis del Vallès fins a Sabadell i Terrassa. Anàlisi de fórmules de vinculació i relació amb el conjunt de la Regió Metropolitana.

3. Persones destinatàries del projecte

El projecte té una dimensió essencialment de recerca aplicada i creació de coneixement. Així, es poden definir diferents persones destinatàries del projecte:

- Responsables polítics dels municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.
- Responsables tècnics dels municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.
- Acadèmics i experts especialistes en les diferents temàtiques tractades.
- Responsables de la matèria en el marc institucional de l'Ajuntament de Barcelona.

De forma indirecta, també tindria com a destinataris la ciutadania dels municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, atès que l'estudi té per objectiu generar un espai de reflexió per a impulsar vies de desenvolupament institucional i de governança del territori.

4. Abast territorial del projecte

Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i, si s'escau, municipis seleccionats de la regió.

5. Metodologia

Identificació dels responsables polítics i tècnics dels 36 municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona

Es preveu la realització de 72 entrevistes: 36 a responsables polítics i 36 a responsables tècnics o gerencials

Disseny de l'estructura-guió de les entrevistes

Disseny del contingut que hauran de tenir les entrevistes amb una part comuna i una part específica en funció del municipi i de les seves característiques. Aquest fet suposarà l'adaptació del qüestionari a cada persona i entitat entrevistada previ anàlisi del perfil del municipi en cada cas

Contacte i presentació de la iniciativa

Contacte amb les 72 persones identificades. Es preveu fer-ho per via telefònica i la previsió és que siguin necessaris un mínim de cinc intents per perfil identificat.

Realització de les entrevistes

Entrevistes personals amb responsables per tal d'identificar quines són les necessitats percebudes i definir espais de col·laboració. Es realitzaran dues entrevistes per municipi: una amb una persona responsable de perfil polític (idealment, l'Alcalde/ssa o la persona que designi) i una altra amb una persona responsable de perfil directiu/gerencial (idealment, la gerència o la persona que designi). Es realitzaran un total de 72 entrevistes a 36 responsables polítics i 36 responsables tècnics.

Elaboració de la memòria

Elaboració dels materials de conclusió del procés que recullin els principals resultats de l'estudi.